

13. BÖLÜM

DUYU ORGANLARI

Didem DÖNMEZ AYDIN¹

İç dünyamızdan veya dış dünyadan gelen çeşitli uyarıları alarak merkezi sinir sistemine ileten reseptör (alıcı) açısından zengin yapılar, duyu organlarıdır. Reseptörlerin alabildiği uyarılara impuls adı verilmektedir. Duyuların iletimi afferent sinirler ile sağlanır. Afferent, götürücü anlamına gelmektedir. Afferent sinirlerin impulsu alarak merkezi sinir sistemindeki ilgili bölüme götürme görevi vardır.

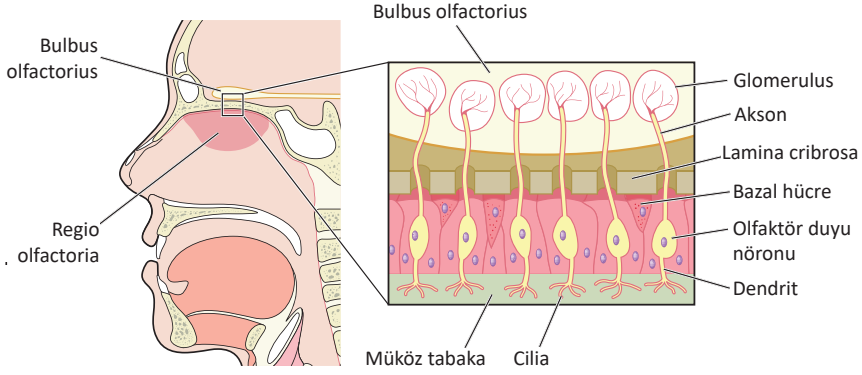
Duyuların tipleri vardır. Örneğin; somatik duyular, genellikle bilince ulaşan duyular olup, dokunma, basınç, ağrı, sıcak-soğuk gibi duyular bu grupta yer alır. Bu duyuları taşıyan sinirler Genel Somatik Afferent sinirlerdir. Görme, işitme, denge ise Özel Somatik Duyular grubunda yer alır. Bu duyuları taşıyan sinirlere Özel Somatik Afferent (ÖSA) sinirler denir. Koku ve tat ise özel visseral duyulardır. Bu duyuları ileten sinirlere Özel Visseral Afferent (ÖVA) sinirler denir.

Algıladıkları uyarı tiplerine göre reseptörler:

- Termoreseptörler – ısı duyusunu algılar.
- Kemoreseptörler –kimyasal maddelere duyarlı.
- Fotoreseptörler – ışığı algılar.
- Nosiseptörler – dokularda hasarlanma–yaralanma sonucu oluşan ağrı duyusunu algılar.
- Baroreseptörler – vücut sıvılarındaki basınç değişimlerini algılar.
- Mekanoreseptörler – titreşim ve hareket değişimlerini algılar.

¹ Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Anatomi AD, didemdonmez@trakya.edu.tr

nedenle, aynı ortamda uzun süre kalındığında ortamın kokusu algılanamayabilir. Aşırı mukus salgısı tat ve koku duyusunda azalmaya ya da geçici olarak bu duyuların kaybolmasına neden olabilir. Çünkü fazla mukus salgısı kokunun regio olfactoria'da çözünmesini engellemektedir.

Şekil 7: Burun boşluğu ve koku soğancığı

KAYNAKLAR

1. Yıldırım, M., İnsan Anatomisi. 2012.. 7. Baskı. *Nobel Kitabevi*
2. Moyni, J. (2019). Anatomy and physiology for health professionals.